

Szám:.....

Előkészítésben közreműködött:
Komendáné Nagy Márta aljegyző
Kovács Imréné osztályvezető

ELŐTERJESZTÉS szociális földprogram működtetéséről

Tisztelt Képviselő-testület!

A szociálisan hátrányos helyzetű családok megélhetésének segítségét és önálló egzisztenciateremtési esélyeinek javítását célzó szociális földprogram a 19-20. század fordulóján és a két világháború között is működött az országban, majd a rendszerváltás után 1992-ben vezette be a Népjóléti Minisztérium és a szociális ügyekért felelős minisztériumok, folytatták. E program napjainkban főként a hátrányos helyzetű kistérségekben működik.

A szociális földprogram általános célja: mezőgazdasági termelésre alkalmas környezetben élő, azonban mezőgazdasági termelésre alkalmas feltételekkel nem vagy azzal nem elégséges mértékben rendelkező és azt hatékonyan kihasználni nem tudó, szociálisan hátrányos helyzetű családok megélhetését segíteni, életminőségét javítani, önálló egzisztenciateremtési esélyeit növelni. A program céljának eléréséhez kedvezményes szolgáltatásokkal, juttatásokkal – mint természetbeni szociális szolgáltatás – lehetőséget teremt háztáji jellegű mezőgazdasági kistermelésre illetve állattartásra, az egyéni és közösségi, valamint hátrányos helyzetű családok munkára történő aktivizálásával, a helyi erőforrások kihasználásával. A célcsoport jellemző összetétele: tartósan munkanélküliek, alacsony jövedelmű háztartások, sokgyermekes családok, idősek, megváltozott munkaképességűek, romák.

Az Országgyűlés az állami tulajdonban lévő termőföldvagyonnal való ésszerű és a földbirtok-politikai céloknak megfelelő gazdálkodás, továbbá a családi gazdaságokon alapuló korszerű birtokszerkezet kialakításának előmozdítása érdekében Nemzeti Földalapot hozott létre. A Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény értelmében a Nemzeti Földalap rendeltetése többek között a működőképes családi gazdaságok kialakításának elősegítése, a szociálisan hátrányos helyzetű rétegek megélhetésének elősegítése érdekében szervezett mezőgazdasági munkavégzést szolgáló szociális földalap biztosítása.

A Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek hasznosításának részletes szabályairól a 262/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet, a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek szociális földprogram megvalósítása céljából az önkormányzatok számára történő ingyenes tulajdonba vagy vagyonkezelésbe adásának szabályairól a 263/2010. (XI. 17.) Korm. rendelet rendelkezik. Ez utóbbi jogszabály szerint a Nemzeti Földalapba tartozó földrészletek közül termőföldek és mezőgazdasági művelés alatt álló

belterületi földek (a továbbiakban együtt: földrészletek) adhatók szociális földprogram (a továbbiakban: program) megvalósítása céljából önkormányzati tulajdonba vagy vagyonkezelésbe. A földrészlet program céljára történő tulajdonba, vagyonkezelésbe adásának feltétele, hogy a kérelmező önkormányzat a szociális földprogram megvalósítását olyan tartalmú, a kérelem benyújtásakor hatályos, a szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Sztv.) alapján megalkotott önkormányzati rendeletben szabályozza, amely szerint a településen legalább egy éve lakóhellyel rendelkező szociálisan hátrányos helyzetű személyek az önkormányzat részére átadott földrészlet hasznosításában, használatában kötelesek személyesen közreműködni. Az Sztv. a természetben nyújtott szociális ellátások körében szabályozza a családi szükségletek kielégítését szolgáló, gazdálkodást segítő támogatást. E támogatásnak minősül különösen a földhasználati lehetőség, a mezőgazdasági szolgáltatások és juttatások, a munkaeszközök és a munkavégzéshez szükséges forgó eszközök, a szaktanácsadás, a szakképzés biztosítása. A családi szükségletek kielégítését szolgáló gazdálkodást segítő támogatás nyújtására akkor van mód a jelenlegi szabályok szerint, ha az önkormányzat rendeletben szabályozza a támogatás eljárási szabályait, a támogatás formáit és értékét, a támogatott jogait és kötelezettségeit illetve a kötelezettség megszégésének következményeit.

Az önkormányzat által támogatott, szociálisan hátrányos helyzetű személyek körébe nem tartozhat az egyéni vállalkozó, valamint gazdálkodó szervezetnek a tevékenységében személyesen közreműködő tagja. A program céljára nem szerezhethet tulajdonjogot, vagyonkezelői jogot az önkormányzat, amely a tulajdonában álló termőföldek és mező-, erdőgazdasági művelés alatt álló belterületi földek (a továbbiakban együtt: termőterület) területnagyságának több mint 50 %-át vagyonkezelésbe vagy haszonbérbe adta, illetve amellyel szemben a hirdetmény közzétételének napját megelőző két évben a területileg illetékes ingatlanügyi hatóság földvédelmi bírságot szabott ki, valamint a mezőgazdasági Szakigazgatási Hivatal parlagfű elleni közérdekű védekezést elrendelő határozatot hozott vagy növényvédelmi, illetve erdőgazdálkodási bírságot szabott ki.

A szociális földprogram – mint aktív szociálpolitikai eszköz – a „passzív” szociális ellátások (pénzbeli segélyezés) és a munkahelyteremtés között helyezkedik el. A földprogram keretében a támogatott család a támogatásból származó fogyasztásnak jelentős részét maga termeli meg.

Az általános természetbeni támogatásoktól rendszerében jelentős mértékben különbözik a szociális földprogram. A természetbeni támogatások többsége egyszeri vagy néhányszor ismétlődő alkalommal biztosít valamilyen juttatást. A szociális földprogram keretében folyamatos tevékenységű szervezet jön létre, amely szervezi, bonyolítja a támogatásokat, gazdálkodik, felügyeli a folyamatot.

A helyi szociális földprogramot működtető szervezetek döntő többsége települési önkormányzat vagy azok társulásai, szociális célú közhasznú szervezetek (alapítvány, Kht.), de e célból alakulnak a 141/2006. (VI. 29.) Korm.rendelet alapján a szociális szövetkezetek is.

A szociális földprogram bevezetésére nagyon sok önkormányzatnál találhatunk követendő példát. Az egyedi pályázati támogatásból a programot működtetők a következő típusú kiadásokat biztosítják a programban:

- Termelést szolgáló juttatás, szolgáltatás: földhasználat illetve bérlet, szaporítóanyag, műtrágya, növényvédőszer, gépi talajmunkák, állattartás támogatása
- Termelés-szervezés: gépkölcsönzés, termeltetés, értékesítés szervezés, terményfeldolgozás, tárolás, szállítás, intenzív termelés vagy háziipar eszközeinek biztosítása
- Résztvevőkre irányuló szolgáltatások: szaktanácsadás, képzések, rendezvények, közösségfejlesztés, önszervező csoportok, háztartás és életmód-alakítás, termelési és egyéb célú szövetkezés segítése

A helyi programok a helyi sajátosságok – a célcsoport összetétele, a termelési adottságok – illetve sajátos fejlődési folyamatuk eredményeképpen **az önellátásra vagy piaci értékesítésre** helyezik a hangsúlyt. **Az önellátást szolgáló növénytermesztés** (pl. konyhakerti növénykultúrák) mint **a program kezdeti fejlődési szintje** a legelterjedtebb, gyakori még a személyes fogyasztásra szánt kisállatok tenyésztése. **A szervezett piacra termelés jellemzően intenzív termelési rendszerek kialakításával valósul meg.** Ez fokozott kockázattal jár, valamint összetettebb helyi programszervezési munkát igényel.

A helyi programok összetettségüket tekintve eltérőek. Van, ahol csak egyfajta tevékenység folyik a programon belül pl. intenzív fóliás paprikatermesztés vagy csak önellátásra szolgáló konyhakerti növénytermesztés (egész évre elegendő burgonyát, hagymát, zöldséget termelnek a család kertjében). Van, ahol hat-nyolcféle termelési, növénytermesztési és állattartási tevékenység folyik egy programon belül, felhasználva a lakosság által felajánlott, korábban nem művelt kerteket, önkormányzati termőterületeket. Egyes önkormányzatoknál a megtermelt konyhakerti növényekkel látják el az intézményi konyhákat.. Eltérő alprogramokat működtetnek, szociális, kulturális jellemzőkkel rendelkező kedvezményezett csoportokat más-más tevékenységbe vonnak be a helyi működtetők. Az egyik nagy tapasztalattal rendelkező település pl. Belecska. A település közösségi foglalkoztatási programja bemutatja, hogyan lehet példaértékűen működtetni a szociális földprogramot, ahol 12 éve fél hektáron kezdték a termesztést a szociális földprogram keretében, ma 26 hektáron gazdálkodnak. A kezdeti 32 %-os munkanélküliségi ráta mostanra 6 %-ra csökkent. A termesztés palettája igen széle. Vetőmag előállítás, különböző zöldségek, gyümölcsök, fűszerpaprika termesztés folyik, elsősorban pályázati támogatásból kiépítették a termesztéshez és értékesítéshez szükséges infrastruktúrát.

A program célja:

- A résztvevő családok, személyek aktivitásának megőrzésével, képzettségi szintjének emelésével növekszik az esély a munkaerőpiacra való visszajutásra vagy önálló megélhetés biztosítására.
- Javul a megélhetési biztonság a hátrányos helyzetű rétegek körében.
- A település népességmegtartó ereje nő, csökken az elvándorlási kényszer.
- A helyi erőforrások hasznosulnak.

- Erősödik a társadalmi tolerancia a hátrányos helyzetűek, s közöttük a roma kisebbség iránt.
- A kedvezményezett családok szociális gondoskodásra való rászorultsági szintje csökken, az öngondoskodási igénye nő.

A programban érintett települések közel kétharmadában stabilizálódott a program, a helyi szociálpolitika szerves részévé vált. Az önkormányzati szerepvállalással ez olyan problémakezelési eszközt jelent, mely lehetőséget nyújt helyi – eddig kihasználatlan – erőforrások bevonására, ugyanakkor további külső források/támogatások szükségesek a fejlesztéshez. A program települési jelentőségének egyik fontos bizonyítéka, hogy 2002-ben megalakult a Szociális Földprogramot Működtető Települések Országos Szakmai Érdekképviselői Szövetsége Egyesület (SZOFOSZ). A SZOFOSZ a 2010. novemberében tartott SZOCIÁLIS EXPO-n az ország több megyéjéből érkezett terméket állított ki pl. savanyúság, paprikalekvár, paprikakrém, aszalt gyümölcsök, gyógynövények, ecetek, dióbél, méz, pálinka, lekvár, kerámia dísz tárgyak stb.

Hatvan városi helyzetkép:

Hatvan városban 2011. március hónapban regisztrált munkanélküliek száma **1141 fő**, ebből 642 férfi, 499 nő. A munkanélküliség aránya az össznépességhez viszonyítva: 5,3 %.

Aktív korúak ellátásában, ezen belül bérpótló juttatásban részesülő személyek száma 308 fő. A bérpótló juttatásban részesülők 67 %-a egyedülálló.

A munkanélküliek szociális támogatására fordított bruttó összeg 2010-ben: 76.747 ezer forint.

2011. évben márciusig a következő szociális ellátások kerültek igénybe vételre:

Kimutatás a szociális támogatásban részesülőkről, 2011. 03. 31. állapot alapján				
ellátás megnevezése	jogosultság Ft/fő	ellátásban részesülők száma	2011. évi költségvetésben tervezett kiadás*	kiadás 2011. március 31. *
időskorúak járadéka	22.800,- Ft/fő, egyedül élő esetében 27.075,- Ft.	3 fő	445 000 Ft	30 350 Ft
átmeneti segély	28.500 Ft-tól 45.600 Ft-ig	270 fő	8 538 000 Ft	1 658 000 Ft
rendkívüli gyermekvédelmi támogatás	28.500 Ft-tól 34.200 Ft-ig	161 család	11 384 000 Ft	1 043 000 Ft
rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	37.050,- Ft-tól 39.900 Ft-ig	466 család	önkormányzatnak kiadással nem jár	Önkormányzatnak kiadással nem jár
bérpótló juttatás	25650,- Ft/fogyasztási egység	308 fő	30 780 000 Ft	4 697 000 Ft
rendszeres szociális segély	25.650,- Ft/fogyasztási egység	62 fő	1 980 000 Ft	906 000 Ft
összesen:		1270	53 127 000 Ft	8 334 350 Ft

* a kiadásoknál csak az önkormányzatot terhelő kiadások vettük figyelembe, a normatív támogatást levontuk.

Az önkormányzat közigazgatási területén a földművelésre alkalmas önkormányzati földterület nagysága **22 hektár**, ebből jelenleg művelés alatt 8 hektár, amely jelenleg bérbe/használatba adás útján hasznosított. **Nem használt termőterület 14 hektár**, mely Hatvan város közigazgatási területén elszórtan helyezkedik el.

A Hatvani Városgazdálkodási Nonprofit Közhasznú Zrt. tájékoztatása szerint 2010-ben a termőföldek parlagfű-mentesítésére, kaszálására fordított összeg közel 4 millió forint volt. Megfigyelhető, hogy a háztartásokban lévő kertek sok helyen műveletlenek vagy elhanyagoltak, ezek hasznosítása, programba történő bevonása nagy előrelépést jelentene úgy városképi, mint növényvédelmi szempontból.

Az Sztv. megalkotása óta eltelt közel húsz év a szociális szakma minden szereplője számára világossá tette, hogy hol vannak a törvény által szabályozott ellátórendszerben azok a hiányosságok, problémák, amelyek megoldása ma már elodázhatatlan feladat. Az eltelt időszakban minden évben módosultak a szociális szabályok. A szabályozás belső problémáin túl a jelentősen megváltozott társadalmi-gazdasági körülmények is szükségessé teszik a szociális támogatási-szolgáltatási rendszer alapvető újragondolását. **Napjainkban folyamatban van a szociális ellátórendszer, az önkormányzatok segélyezési rendszerének újragondolása, várható az új szociális szabályozás megjelenése.** A Nemzeti Szociálpolitikai Konceptió szerint az egyik legfontosabb szociális kihívás a foglalkoztatottság, a munkaerő-piaci aktivitás növelése, különösen a leghátrányosabb helyzetű társadalmi csoportok számára – a szociális ellátások munkára ösztönzésének javításával (szoros együttműködésben a foglalkoztatáspolitikai és felnőttképzési intézményekkel), az atipikus munkavégzéshez rugalmasabban igazodó támogatórendszerrel. E kihívásokhoz igazodva reális célkitűzés lehet az önkormányzati szociális földprogram elindítása több irányban, az önellátás mellett a piaci értékesítésre helyezve a hangsúlyt, kapcsolódva más egyéb szolgáltatásokkal, mint például a szociális népbolthálózat kiépítésével.

A feladat nagyságrendjéből adódóan indokolt egy olyan szervezet működtetése is, mely végzi a termelés-szervezést, a résztvevőkre irányuló szolgáltatást nyújt, bonyolítja a támogatásokat, gazdálkodik, felügyeli a folyamatot. Mindez olyan előremutatást jelentene, mely már az új szociálpolitikai elvárásoknak megfelelően épülne be a szociális ellátórendszerbe és számos előnyével új szolgáltatásokat jelenítena meg Hatvan városban.

Kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést megtárgyalni és az alábbi határozati javaslatokat elfogadni szíveskedjen.

Határozati javaslat:

1. Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testülete Hatvan városban szociális földprogramot indít, melynek végrehajtása érdekében koncepciót dolgoz ki.

Határidő: Konceptió kidolgozására: 2011. június 15.

Képviselő-testület elé terjesztésre: 2011. június 30.

Felelős: Hatvan város polgármestere a Hatósági Iroda útján

2. Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testülete úgy dönt, hogy az önkormányzattól szociális ellátásban részesülő személyek kapjanak részletes tájékoztatást a szociális földprogramról. A tájékoztatás mellékleteként kérdőív kerüljön megküldésre a programban való részvételi szándék felmérése céljából.

Határidő: 2011. június 1.

Felelős: Hatvan város polgármestere a Hatósági Iroda útján

3. Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a szociális földprogram végrehajtására kidolgozott koncepció és a kérdőíves felmérés eredménye alapján kerüljön kiegészítésre Hatvan Város Önkormányzata Képviselő-testületének a szociális ellátások helyi szabályairól szóló 11/2008. (II. 29.) önkormányzati rendelete a szociális földprogram működtetésének szabályaival.

Határidő: 2011. június 30.

Felelős: Hatvan város Polgármestere a Hatósági Iroda útján

Hatvan, 2011. április 14.

Szabó Zsolt
polgármester

Látta:

dr. Szikszai Márta
jegyző